

Correctievoorschrift HAVO

2017

tijdvak 2

maatschappijwetenschappen

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het bij de toets behorende correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden met inachtneming van het correctievoorschrift toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen.

In dat geval houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 69 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 Strafrecht op festivals

1 maximumscore 2

- Ten aanzien van drugsgebruik op festivals is er een verschil tussen wat de wet voorschrijft (strafbaarheid) en wat veel mensen vinden (strafwaardigheid). Uit de regels 1-4 / 9-13 / 18-19 kun je opmaken dat drugsgebruik door veel mensen normaal wordt gevonden en dat veel mensen dit gedrag dus niet als strafwaardig zien 1
- In tekst 1 staat (regels 37-42) dat een 'strafrechtstraat' wordt opgezet om drugsbezitters te straffen. Daaruit blijkt dat het wel strafbaar is 1

Vraag	Antwoord	Scores
2	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende antwoorden:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Speciale preventie. 330 euro is voor de meeste mensen veel geld. Dat kan een reden zijn om niet weer het risico te nemen. – Generale preventie. 330 euro is ook voor de meeste andere mensen veel geld en kan ze dus afschrikken. – Handhaving van de rechtsorde. Als de wet iets verbiedt dan moet de overheid in verband met de geloofwaardigheid ook iets doen om die regel te handhaven. 	
	per juist antwoord	1
3	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het probleem dat justitie te weinig capaciteit heeft/dat bestrijding van criminaliteit geld kost <p>voorbeeld van een juiste uitleg:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De officier van justitie vaardigt de strafbeschikking uit. Dat kost minder tijd dan een gang naar de rechtbank zodat die ontlast wordt 	1
4	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • het gegeven dat de arrestanten de mogelijkheid hadden om ter plekke te overleggen met een advocaat <p>voorbeeld van een juiste uitleg:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een advocaat komt op voor de belangen van de verdachte, heeft kennis van de negatieve gevolgen van direct betalen en kan wijzen op de mogelijkheden om de nadelen daarvan te voorkomen 	1
5	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • repressief beleid <p>voorbeeld van een juiste uitleg:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het is een uitbreiding van de capaciteit van justitie (en niet het aanpakken van maatschappelijke oorzaken) 	1
6	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • De rechtsstaatgedachte houdt in dat de burger beschermd wordt tegen willekeur van de overheid <p>voorbeeld van een juiste uitleg:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Willekeur wordt tegengegaan als het recht in het hele land op dezelfde wijze wordt toegepast. De vraag van de minister kun je zien als een controle of er nog wel sprake is van rechtszekerheid 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

7 maximumscore 2

- de rationele keuzetheorie 1
- voorbeeld van een juiste uitleg:
- Deze theorie ziet de burger als een rationeel handelend wezen dat op basis van een kosten-baten analyse de afweging maakt om wel of geen crimineel gedrag te vertonen. Strenge wetten en straffen (hoge kosten) zouden mensen afhouden van crimineel gedrag. Van der Steur noemt het bestrijden van harddrugs een oorlog ('war on harddrugs') die keihard gevoerd moet worden zodat de 'kosten' voor criminelen hoog worden 1

8 maximumscore 3

twee van de volgende redenen:

- In deze tabel staan alleen drugsdelicten waarbij ook verdachten gevonden zijn. Drugsdelicten waarbij (nog) geen verdachten gevonden zijn, staan niet in de tabel.
- Is de registratie consequent? Bijvoorbeeld het onderscheid tussen bezit en handel. Bij welke hoeveelheid wordt het bezit van drugs geregistreerd als handel en dus niet als bezit? Klopt die grens met wat er werkelijk speelde?
- Drugscriminaliteit is soms slachtofferloos en dan wordt er geen aangifte van gedaan.
- Veel slachtoffers van drugs(gerelateerde) criminaliteit zullen geen aangifte doen.
- Niet alle criminaliteit wordt bekend bij de politie.
- Deze politiecijsers gaan over verdachten, niet over daders.

per juiste reden 1

gegevens met aanvullend inzicht worden verkregen met één van de volgende methoden:

- een dader-enquête / selfreportonderzoek. Met deze onderzoeksmethode wordt informatie verkregen van met name de plegers van minder ernstige drugsdelicten.
- rechtbankstatistieken. Deze kunnen aanvullend inzicht verschaffen met betrekking tot het aantal mensen dat mogelijk ten onrechte als verdachte aangemerkt werd.

voor een juiste methode met uitleg 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 2

- De differentiële associatietheorie van Sutherland gaat ervan uit dat crimineel gedrag wordt aangeleerd in contact met mensen uit het eigen sociale milieu 1

voorbeeld van een juiste uitleg:

- In dit geval bestaat de groep mensen waarmee men omgaat uit de groep bezoekers met een voorkeur voor techno- en housemuziek. In die groep wordt positiever gedacht (associatie) over het gebruik van drugs tijdens feestjes dan in andere groepen, zodat mensen die naar diezelfde feestjes gaan ook sneller die drugs gaan gebruiken 1

Opgave 2 Politiek en klimaat

10 maximumscore 1

één van de volgende taken van de Europese Commissie:

- het indienen van voorstellen voor wet- en regelgeving
- het uitvoeren van maatregelen
- besturen

11 maximumscore 2

voorbeeld van een juist citaat met bijpassende uitleg:

- ‘Ook tijdens de ... nieuw klimaatverdrag.’ (regels 15-18)
Pressiegroepen zijn gericht op het beïnvloeden van de politieke besluitvorming, politieke partijen willen deelnemen aan de besluitvorming. De pressiegroepen zijn daarom aangewezen op de wandelgangen terwijl de politieke partijen in de vergaderzaal meepraten en meebeslissen 1
- Een ander verschil is dat pressiegroepen opkomen voor één of enkele belangen / zich op één specifiek onderwerp richten / één of enkele belangen vertegenwoordigen, terwijl politieke partijen zich richten op alle onderwerpen die op de politieke agenda komen 1

12 maximumscore 2

- De framingtheorie 1

voorbeeld van een juiste uitleg:

- Volgens de framingtheorie gaan mensen anders over een onderwerp denken als het op een andere manier wordt gepresenteerd / Het denken van de ontvangers van een 'boodschap' kan in een gewenste richting gestuurd worden. (Zolang het klimaatprobleem als een probleem van wetenschappers gezien wordt, is er minder druk op de politiek om met maatregelen te komen die nadelig zijn voor Exxon) 1

Vraag	Antwoord	Scores
13	maximumscore 3	
	<ul style="list-style-type: none"> • De (mede) wetgevende taak 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • twee van de volgende rechten: <ul style="list-style-type: none"> – het recht van amendement – het recht om een wetsvoorstel te aanvaarden of te verwerpen – het budgetrecht 	2
	per juist recht	1
14	maximumscore 2	
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Een regeringspartij maakt deel uit van een coalitie en heeft daarom ook te maken met een coalitiepartner 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Als een coalitiepartij een nieuwe wet wil maken, dan zal ze dat eerst proberen te regelen met de regeringspartner. Wil die niet meewerken, dan is ze waarschijnlijk tegen die wet. Gaat de coalitiepartij vervolgens die wet doorvoeren via een kamerinitiatief met steun van de oppositie, dan kan dat tot spanningen binnen de coalitie leiden en dat wil een regeringspartij over het algemeen niet 	1
15	maximumscore 3	
	drie van de volgende kenmerken:	
	– Een gezond milieu is van algemeen belang.	
	– Een gezond milieu kan moeilijk via de markt worden geregeld.	
	– Een gezond milieu moet voor iedereen beschikbaar zijn.	
	– De overheid is nodig voor het stimuleren van de zorg voor of het in stand houden van een goed milieu.	
	– Iedereen maakt gebruik van een gezond milieu.	
	– Burgers betalen via de belasting mee aan het in stand houden of verbeteren van het milieu.	
	per juist kenmerk	1

Vraag	Antwoord	Scores
16	maximumscore 3	
	<ul style="list-style-type: none"> • Liberalisme 	1
	voorbeelden van juiste ideeën met verklaring:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Het liberalisme is voor een vrije markteconomie en een terughoudende overheid 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Een overheid die dwingende milieuafspraken oplegt beïnvloedt de markt en is niet terughoudend. Dwingende milieuafspraken zijn dus in strijd met de liberale ideologie 	1
	of	
	<ul style="list-style-type: none"> • Liberalisme 	1
	voorbeelden van juiste ideeën met verklaring:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Het liberalisme is voorstander van particulier initiatief en individuele verantwoordelijkheid 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Afspraken die door de overheid worden opgelegd ontmoedigen particulier initiatief en leggen meer verantwoordelijkheid bij de overheid dan bij de individuen. Dwingende milieuafspraken zijn dus in strijd met de liberale ideologie 	1
17	maximumscore 4	
	<ul style="list-style-type: none"> • drie fases binnen de conversie: Politieke agendavorming, beleidsvoorbereiding en beleidsbepaling 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • politieke agendavorming: Samsom en Klaver hebben als Kamerleden/fractievoorzitters de poortwachtersfunctie vervuld en het klimaat hoog op de agenda gezet door met een wetsvoorstel te komen / In de aanloop naar de klimaatop in Parijs hebben de media en de politieke partijen PVDA en GroenLinks (poortwachter) veel aandacht voor het klimaat 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • beleidsvoorbereiding: maatschappelijke organisaties / Algemene Rekenkamer / Adviesraden geven advies over het wetsvoorstel 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • beleidsbepaling: Tweede Kamer / VVD / CDA / PVV / SP / D66. Bespreken van het wetsvoorstel / stemmen over het wetsvoorstel 	1

Vraag	Antwoord	Scores
18	maximumscore 6	
	• Standpunt a hoort bij het CDA	1
	• Dit is te herkennen aan het belang dat gehecht wordt aan het er bij betrekken van maatschappelijke organisaties. De gespreide verantwoordelijkheid van de christendemocratie / het confessionalisme is hierin te herkennen	1
	• Standpunt b hoort bij de SP	1
	• Dit is te herkennen aan de nadruk die gelegd wordt op de overheid om zich actief in te zetten voor het milieu. Je kunt hierin herkennen dat het socialisme voor een actievere overheid is	1
	• Standpunt c hoort bij de PVV	1
	• Dit is te herkennen aan het afzetten tegen de elite en Brussel. Dit wordt over het algemeen aangeduid als populisme	1

Opgave 3 Computerspellen: onschuldig vermaak?

19	maximumscore 2	
	• De selectieve perceptietheorie: mensen met verschillende referentiekaders kunnen een zelfde mediaboodschap op verschillende wijze interpreteren	1
	voorbeeld van een uitleg met behulp van een gegeven uit tekst 8:	
	• Uit het onderzoek van Fickers blijkt dat het geweld in de games een ander effect heeft op kinderen die in verschillende situaties opgegroeid zijn. Tijdens het opgroeien vormt een kind zijn referentiekader en dat verschilt als de situatie verschilt. Die verschillende referentiekaders leiden vervolgens tot een verschil in reacties op geweld in media	1
20	maximumscore 3	
	• omschrijving: het referentiekader wordt gevormd door het geheel van iemands normen, waarden, kennis en ervaringen die de betreffende persoon zich gedurende zijn of haar leven eigen heeft gemaakt	1
	• uitleg: het referentiekader van jonge kinderen bevat nog weinig kennis en/of ervaring waardoor ze de inhoud van reclameboodschappen nog niet op de juiste waarde weten te schatten namelijk dat het vooral als doel heeft om de winst van bedrijven te vergroten	1
	• citaat: "De snoepspelletjes zijn zo effectief omdat kinderen het reclame-element niet herkennen" zegt hoofdonderzoeker Frans Folkvord." (regels 19-21 van tekst 9)	1

Vraag	Antwoord	Scores
21	maximumscore 2 voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Digitalisering / digitale uitzendingen / streaming media / sociale media • Hierdoor kunnen mensen zelf bepalen op welke tijdstippen ze naar bepaalde programma's kijken. Ze kunnen vaak de reclameblokken overslaan zodat ze geen televisiereclame meer zien en dan worden ze niet meer bereikt door makers van televisiereclame 	1 1
22	maximumscore 2 voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Van het confessionalisme is het uitgangspunt gespreide verantwoordelijkheid / verantwoordelijke samenleving / harmonie en samenwerking te herkennen • Met deze zelfregulering door de branche hoeft de overheid de verantwoordelijkheid niet helemaal over te nemen en kan ze volstaan met het houden van toezicht 	1 1

Opgave 4 Onrust bij De Telegraaf

23	maximumscore 2 Dit verschijnsel wordt de (neerwaartse) oplagespiraal genoemd voorbeeld van een juiste uitleg:	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Als de advertentie-inkomsten dalen, heeft de redactie minder geld om een gedegen journalistiek product neer te zetten. Hierdoor kan het aantal mensen dat bereid is voor dit product te betalen afnemen. Als het aantal lezers aldus afneemt wordt het medium minder interessant voor adverteerders waardoor de advertentie-inkomsten nog verder zullen dalen. Enzovoorts 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

24 maximumscore 3

drie van de volgende journalistieke normen:

- Toepassen hoor en wederhoor
- Scheiden van feiten en meningen
- Streven naar objectiviteit / juiste weergave van de feiten
- Meerdere informatiebronnen gebruiken
- Controleren van informatiebronnen

indien drie normen juist	2
indien twee normen of een norm juist	1
indien geen norm juist	0

voorbeelden van een juiste uitleg:

- Door het toepassen van hoor en wederhoor wordt de kwaliteit gewaarborgd omdat een volledig beeld van een conflict gegeven wordt / omdat voor- en tegenstanders aan het woord komen.
- Door het scheiden van feiten en meningen wordt de kwaliteit gewaarborgd omdat zo voor de lezer duidelijk wordt wat er feitelijk gebeurd is en wat de schrijver daar van vindt.
- Door het streven naar objectiviteit / juiste weergave van feiten wordt de kwaliteit gewaarborgd omdat lezers zo een juist beeld van de gebeurtenissen krijgen.
- Door meerdere informatiebronnen te gebruiken wordt de kwaliteit gewaarborgd omdat op deze wijze gecontroleerd wordt of de informatie welk klopt.
- Door informatiebronnen te controleren wordt de kwaliteit gewaarborgd omdat zo nagegaan wordt of de herkomst van de informatie wel betrouwbaar is.

Opmerking:

Voor een juiste uitleg bij één van de normen wordt 1 scorepunt toegekend.

25 maximumscore 2

- marktsegmentering 1
- Het vergroten van het marktaandeel / de winst / meer advertenties verkopen / een specifieke doelgroep bereiken 1

26 maximumscore 4

- redactiestatuut 1
- Het belang van de directie is een goede bedrijfsvoering (streven naar winst en winstvergroting; vergroting van het marktaandeel; vergroten van efficiency en effectiviteit) 1
- Het belang van de redactie is de journalistieke inhoud 1
- De redactie wordt meer beschermd tegen de directie dan omgekeerd 1

Vraag	Antwoord	Scores
27	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • concurrentie met betrekking tot het binnenhalen van advertenties • De publieke omroep wordt deels gesubsidieerd door de overheid en dat wordt gezien als concurrentievervalsing 	1 1
28	maximumscore 2	
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Een uitgangspunt van het mediabeleid is dat ook kleine doelgroepen bediend worden • Kleine doelgroepen zullen niet bediend worden door commerciële zenders omdat daar niet voldoende aan valt te verdienen 	1 1

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 26 juni.

6 Bronvermeldingen

tekst 1	column van Iris Böhm voor AVROTROS Radar, 4 augustus 2015
tekst 2	NRC.nl 23 oktober 2015
tekst 3	Het Parool 13 oktober 2015
tabel 1	Nationale Drug Monitor, jaarbericht 2015, pagina 307
tekst 4	Nationale Drug Monitor, jaarbericht 2015, pagina 12
tekst 5	Trouw.nl, 3 december 2015
tekst 6	de Volkskrant, 24 november 2015
tekst 7	https://stemwijzervoordetoeekomst.nl/index.php?id=25 , geraadpleegd op 21 september 2016 https://www.sp.nl/standpunt/klimaat , geraadpleegd op 21 september 2016 http://www.pvv.nl/images/stories/verkiezingen2012/VerkiezingsProgramma-PVV-2012-final-web.pdf , geraadpleegd op 21 september 2016
tekst 8	de Volkskrant, 25 januari 2016
tekst 9	de Volkskrant, 12 januari 2016
tekst 10	https://www.mediaenmaatschappij.nl/index.php/pers/persberichten , 7 juli 2015
tekst 11	De Telegraaf, 21 mei 2015
tekst 12	Jarco Kriek, http://www.totaaltv.nl/nieuws/21783/publieke-omroep-verliest-kijkers.html , 3 januari 2016

maatschappijwetenschappen havo

Centraal examen havo

Tijdvak 2

Correctievoorschrift

Aan de secretarissen van het eindexamen van de scholen voor havo

Bij het centraal examen maatschappijwetenschappen havo:

Op **pagina 6**, bij **vraag 8** moet

gegevens met aanvullend inzicht worden verkregen met één van de volgende methoden:

- een dader-enquête / selfreportonderzoek. Met deze onderzoeksmethode wordt informatie verkregen van met name de plegers van minder ernstige drugsdelicten.
- rechtbankstatistieken. Deze kunnen aanvullend inzicht verschaffen met betrekking tot het aantal mensen dat mogelijk ten onrechte als verdachte aangemerkt werd.

voor een juiste methode met uitleg

1

vervangen worden door:

gegevens uit :

- een dader-enquête / selfreportonderzoek. Met deze onderzoeksmethode wordt informatie verkregen van met name de plegers van minder ernstige drugsdelicten.
- rechtbankstatistieken. Deze kunnen aanvullend inzicht verschaffen met betrekking tot het aantal mensen dat mogelijk ten onrechte als verdachte aangemerkt werd.

voor het noemen van het juiste type gegevens met uitleg

1

Ik verzoek u dit bericht door te geven aan de correctoren maatschappijwetenschappen havo.

Het College voor Toetsen en Examens,

Namens deze, de voorzitter,

drs. P.J.J. Hendrikse